

Pradžia>Nagrinėjimas teisme>Civilinės bylos>Įrodymų rinkimas

Civilinės teisenos srityje nebaigtos procedūros ir procesai, pradėti iki pereinamojo laikotarpio pabaigos, bus tęsiami pagal ES teisę. Remiantis abipusiu susitarimu su Jungtine Karalyste, atitinkama su Jungtine Karalyste susijusi informacija E. teisingumo portale bus saugoma iki 2024 m. pabaigos.

Įrodymų rinkimas

Škotija

1 Įrodinėjimo pareiga

1.1 Kokios yra įrodinėjimo pareigos paskirstymo taisyklės?

Škotijoje įrodinėjimas civilinėse bylose grindžiamas tikimybių vertinimu, o prievolė įrodyti tenka šaliai, kuri siekia, kad jos naudai būtų išspręstas konkretus klausimas. Siekdama šio tikslo ta šalis turi pateikti pakankamai įrodymų, kad pagrįstų savo argumentus. Jeigu, atsižvelgiant į įrodymus, pateiktus dėl konkrečios aplinkybės, atitinkamas klausimas gali būti išspręstas bet kurios šalies naudai, tai nebūtinai reiškia, kad jis bus išspręstas įrodymus pateikusios šalies naudai.

1.2 Ar yra normų, atleidžiančių nuo pareigos įrodyti tam tikrus faktus? Kokiais atvejais? Ar galima tam tikrą teisinę prielaidą paneigti pateikiant įrodymus?

Tam tikromis aplinkybėmis bylos šaliai tenka prievolė įrodyti konkrečią aplinkybę, tačiau nereikalaujama, kad ta šalis pateiktų visus arba kokius nors tiesioginius tą aplinkybę patvirtinančius įrodymus. Taip gali atsitikti keturiais pagrindiniais atvejais:

- kai šalies naudai taikoma prezumpcija;
- kai tam tikrą aplinkybę patvirtina teismas, t. y. aplinkybės aspektai, kuriuos galima iš karto įvertinti remiantis šaltiniais, kurių tikslumas neginčijamas;
- kai tariama, kad šalis svarbi aplinkybė turi *res judicata* galią, t. y. paskesnėse bylose draudžiama pakartotinai spręsti klausimą, dėl kurio sprendimas jau priimtas;
- kai kita šalis iš pat pradžių oficialiai pripažįsta aplinkybę.

Esama trijų bendrų prezumpcijų kategorijų.

Tai yra šios prezumpcijų kategorijos:

nepaneigiamos teisinės prezumpcijos, t. y. konkretūs teisės principai, kurių negalima paneigti arba ginčyti pateikiant priešingus įrodymus; paneigiamos teisinės prezumpcijos, t. y. dėl šių prezumpcijų galima pateikti įrodymus, iš kurių matyti, kad konkrečioje byloje nesaugu prieiti prie konkrečios išvados, remiantis vien konkrečia faktine aplinkybe. Tačiau, išskyrus atvejus, kai pateikiami tam tikri prezumpciją paneigiantys įrodymai, tokią išvadą galima padaryti; paneigiamos faktinės prezumpcijos, kurios konkrečiose bylose nustatomos remiantis faktinėmis aplinkybėmis, susijusiomis su bendra žmonių patirtimi. Dėl paneigiamų faktinių prezumpcijų pažymėtina, kad faktinė aplinkybė „A“ paprastai reiškia faktinę aplinkybę „B“, tačiau tai nėra nekontingenta taisyklė, todėl teismas nagrinės priešingus įrodymus.

1.3 Kiek teismas turi būti įsitikinęs tam tikro fakto egzistavimu, kad galėtų jį pagrįsti savo sprendimu?

Teisės taisyklių, kuriomis reglamentuojama „įrodomoji galia“, kuri suteikiama konkrečiam įrodymui, nėra, todėl šį klausimą sprendžia teisėjas ir prisiekusieji. Šalis, kuri turi prievolę įrodyti konkrečią aplinkybę, privalo įtikinti teismą, kad jos faktinių aplinkybių versija yra labiau tikėtina, palyginti su jos oponentais.

2 Įrodymų rinkimas

2.1 Ar įrodymai visuomet renkami šalies prašymu, ar tam tikrais atvejais teisėjas įrodymus gali rinkti ir savo iniciatyva?

Teisėjas negali savo iniciatyva atlikti tyrimų byloje, iškviešti liudytojus arba juos privačiai apklausti. Visais atvejais, kai byloje reikia pateikti įrodymus, teisėjas išnagrinėja šalių įrodymus, kuriuos jos nusprendžia pateikti teisėjui, ir tuomet priima sprendimą byloje.

2.2 Jeigu šalies prašymas rinkti įrodymus patenkinamas, kokie veiksmai atliekami toliau?

Iš esmės šaliai pateikus savo galutinius rašytinius argumentus, jos gali prašyti, kad teismas pereitų prie įrodymų nagrinėjimo. Įrodymų nagrinėjimo etape šalys pateikia teisėjui įrodymus, kurie, jų manymu, yra tinkami jų argumentams įrodyti.

2.3 Kokiais atvejais teismas gali atmesti šalies prašymą gauti įrodymus?

Tais atvejais, kai teismas nusprendžia, kad konkretus įrodymas yra nepriimtinas.

Tam, kad įrodymai būtų priimtini, jie turi atitikti du reikalavimus. Jie turi būti susiję ir atitikti griežtas įrodinėjimo taisykles.

2.4 Kokios būna įrodinėjimo priemonės?

Byloje pateikti įrodymai gali būti nagrinėjami trimis būdais. Tai yra įprasta įrodymų nagrinėjimo procedūra, įrodymų nagrinėjimo prieš išsprendžiant klausimą procedūra ir prisiekusiųjų įrodymų nagrinėjimo procedūra. Įrodymų nagrinėjimo prieš išsprendžiant klausimą procedūra – tai įrodymai byloje, kurioje, teismo manymu, būtina išnagrinėti abiejų šalių įrodymus prieš išsprendžiant bet kurį teisinį klausimą, kurį gali prireikti išspręsti prieš priimant galutinį sprendimą byloje. Beveik visi įrodymai nagrinėjami taikant įprastą įrodymų nagrinėjimo arba įrodymų nagrinėjimo prieš išsprendžiant klausimą procedūrą ir tik labai retais atvejais bylos perduodamos prisiekusiesiems. Prisiekusiųjų teisminis nagrinėjimas gali vykti tik Sesijų teisme nagrinėjant konkrečios rūšies ieškinius ir Šerifo teisme, kuriame nagrinėjamos bylos dėl asmens sužalojimo.

2.5 Kaip gaunami liudytojų parodymai? Ar ekspertų įrodymai gaunami kita tvarka? Kokia tvarka teikiami rašytiniai įrodymai ir eksperto išvados (nuomonės)?

Įrodymai paprastai gaunami trimis būdais: žodžiu, pateikiant daiktinius įrodymus ir liudytojo dokumentinius įrodymus.

Žodiniai įrodymai apima nuogirdas, t. y. atvejus, kai liudytojas paprasčiausiai susieja kito asmens matytus arba girdėtus faktus. Kiek tai įmanoma, laikomasi praktikos kviesti liudytojus į teismą, kad jie pateiktų parodymus, kad juos būtų galima apklausti ir surengti jų kryžminę apklausą.

Daiktiniai įrodymai – tai tam tikri materialūs ir fiziniai daiktai, kuriuos būtina pateikti kaip įrodymus. Paprastai dėl konkretaus įrodymo turi pasisakyti bent vienas liudytojas, kad įrodymas būtų laikomas priimtiniu.

Dokumentiniai įrodymai gali būti rašytiniai, spausdinti arba kitu patikimu būdu įrašyti įrodymai, pvz., garsajuostėje, vaizdajuostėje, kompaktiniame diske arba elektroniniu būdu, ir turėtų būti pateikti kaip įrodymai. Liudytojai ekspertai paprastai turi atvykti į teismą ir duoti parodymus, pvz., paliudyti patvirtinant, kad pateiktas pranešimas turi įrodomąją galią.

Rašytiniai įrodymai, pvz., priesaika patvirtinti liudytojų parodymai, paprastai priimami ir patvirtinami kaip įrodymai civilinėse bylose. Liudytojai ekspertai paprastai atvyksta į teismą ir byloje pateikia savo nuomonę, kuri bus laikoma įrodymais. Daugeliu atvejų ekspertas parodymus duoda pranešimo, kuris buvo pateiktas kaip įrodymai, naudai.

2.6 Ar tam tikros įrodinėjimo priemonės yra svaresnės už kitas?

Galioja bendra taisyklė, pagal kurią byloje reikia pateikti geriausius įrodymus. Škotijoje didesnė reikšmė teikiama žodiniams liudytojo parodymams, o ne kitoms įrodymų formoms, nes liudytojas gali teismui pateikti tiesioginį pasakojimą apie tai, ką jis matė arba girdėjo.

2.7 Ar tam tikri faktai turi būti įrodyti tik tam tikromis įrodinėjimo priemonėmis?

Tam tikromis aplinkybėmis reikalaujama pateikti rašytinius įrodymus. Pavyzdžiui, patvirtinant sutartį, susijusią su žeme, patikos byloje, kurioje asmuo pasiskelbia esąs vienintelis savo arba bet kurio kito turto, kurį jis gali įgyti, patikėtinis, arba sudarant bet kokią testamentą, išreiškiant testamentinę valią ir sudarant susitarimą arba prierasą prie testamentu.

Taip pat bylose, kuriose reikia remtis dokumentiniais įrodymais, o dokumento originalas turi būti pateiktas vėliau, išskyrus atvejus, kai šalis priima originalo kopiją arba tinkamai autentifikuotą kopiją, kurią kopiją darantis asmuo patvirtina kaip tikrą kopiją.

2.8 Ar įstatyme nustatyta liudytojų pareiga duoti parodymus?

Liudytojas, kuris į teismą kviečiamas duoti parodymų, paprastai privalo atvykti.

2.9 Kokiais atvejais jie gali atsisakyti duoti parodymus?

Jeigu liudytojas turi privilegiją atsisakyti atsakyti į klausimus, pvz., advokato ir jo kliento bendravimo slaptumas. Škotijos teisėje taip pat galioja bendra taisyklė, kad asmenys negali būti verčiami duoti parodymų prieš save. Liudytojas turi teisę neatsakyti į klausimą, jeigu pasakęs tiesą jis prisipažintų padaręs nusikaltimą arba buvęs neištikimas, o dėl neteisingo atsakymo galėtų būti pareikšti kaltinimai dėl priesaikos sulaužymo.

2.10 Ar atsisakęs liudyti asmuo gali būti nubaustas arba priverstas duoti parodymus?

Asmuo, atsisakęs duoti parodymus, gali būti priverstas duoti parodymus, nes priešingu atveju gali būti apkaltintas teismo negerbimu. Ankstesnis liudytojo padarytas pareiškimas taip pat gali būti pridedamas prie įrodymų, jeigu liudytojas dabar atsisako duoti parodymus.

2.11 Ar yra asmenų, iš kurių negali būti gaunami įrodymai?

Ne. Pagal 2004 m. (Škotijos) Pažeidžiamų liudytojų aktą baudžiamosiose ir civilinėse bylose draudžiama atlikti liudytojų veiksnio patikrinimą siekiant, kad įrodymai būtų nepriimtini vien dėl to, kad liudytojas nesupranta pareigos duoti teisingus parodymus arba skirtumo tarp tiesos ir melo. Teisėjas arba prisiekusieji turi nuspręsti, ar parodymai yra patikimi ir įtikimi atsižvelgiant į visus byloje pateiktus įrodymus.

2.12 Kokį vaidmenį atlieka teisėjas ir šalis apklausiant liudytoją? Kokiomis sąlygomis liudytoją galima apklausti per vaizdo konferenciją ar naudojant kitas technologijas?

Teisėjo funkcija – užtikrinti, kad šalis sąžiningai apklaustų parodymus duodantį liudytoją. Teisėjas taip pat privalo veikti nešališkai. Teisėjas taip pat gali užduoti klausimus siekdamas, pvz., išsiaiškinti ne iki galo aiškų klausimą arba pradėti nagrinėti kitą, jo manymu, svarbų bylos aspektą. Šalių funkcija – pakviesti į teismą savo liudytojus, kurių kryžminę apklausą paskui galės atlikti kita šalis arba šalis.

Pagal 2004 m. (Škotijos) Pažeidžiamų liudytojų aktą pažeidžiami liudytojai (kaip apibrėžta akte) turi teisę prašyti taikyti specialiąsias priemones (pvz., naudoti tiesioginį televizijos ryšį, ekraną, pagalbines priemones), kurios padėtų jiems duoti savo parodymus. Tam tikrose bylose, kurios nagrinėjamos pagal 1995 m. (Škotijos) Vaikų aktą, liudytojo parodymus taip pat galima gauti naudojant televizijos ryšį.

3 Įrodymų vertinimas

3.1 Ar teismui priimant sprendimą taikomi apribojimai, jeigu šalis įrodymus gavo neteisėtai?

Teismas turi diskreciją nuspręsti, ar, atsižvelgiant į viršesnę su teisingumu susijusį interesą, atmesti netinkamai gautus įrodymus.

3.2 Ar mano parodymai bus laikomi įrodymais, jeigu esu bylos šalis?

Jeigu šalis civilinėje byloje duoda parodymus, tuomet teismas, priimdamas sprendimą byloje, į tai atsižvelgia kartu su kitais išnagrinėtais įrodymais.

Paskutinis naujinimas: 09/09/2021

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.